

KÓCZIÁNNÉ SZENTPÉTERI ÉRZSÉBET*

Az óbudai gázgyár területének kulturális célú hasznosításáról

Az Országos Műszaki Múzeum elhelyezése az Óbudai Gázgyár területén (1999–2000)

Az Óbudai Gázgyár területének múzeumi célú hasznosítását a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 1999-ben mérte fel, miután az Országos Műszaki Múzeum budai Ganz gyárba történő költöztetése lekerült a napirendről.

A tárca kulturális helyettes államtitkársága, illetve a Közgyűjteményi Főosztály Múzeumi Osztálya felkérte az elhelyezési gondokkal küzdő legjelentősebb műszaki múzeumok (Közlekedési Múzeum, Magyar Építészet-ti Múzeum, Testnevelési és Sportmúzeum stb.) fenntartóit, vizsgálják meg annak lehetőségét, hogy a teljes múzeum vagy egyes részlegei átköltöztethetők-e (illetve ezt szükségesnek látják-e) Óbudára.

A tárca tervei között nem csak a védett gyáregületek fenntartása és helyreállítása, hanem új létesítmények felépítése is szerepelt. Már ekkor felmerült egy olyan kulturális park létrehozása, mely a hagyományos profilú múzeumok mellett az ún. „science center” jellegű létesítményeknek is helyet adott volna.

A felmérés eredményeként 1999 végére elkészült az Óbudai Gázgyár hasznosításának teljes körű koncepciója, amelyet a Műemléki és a Beruházási Főosztály is véleményezett, az utóbbi előkészítette és mellékelte még a beruházás költségtervét és egyéb mutatóit is.

Sajnálatos módon a tervezet 2000. első negyedévére elvesztette aktualitását és már nem került a tárcán belül előterjesztésre, sem pedig a tárcák közötti egyeztetésre.

Az Országos Műszaki Múzeum elhelyezésének megoldására az 1999-es tervezet jelentette a több évtizedes keresgélés utáni első fordulópontot, közlése részben ezért indokolt, másrészt 2004. második félévétől kezdve ismét előtérbe került az Óbudai Gázgyár lehetséges helyszíneként.

Az alábbiakban közlésre kerülő anyag jó alapját képezheti a jövőben reálisra fordítható tervezésnek, annak ellenére, hogy több felvetés, illetve elgondolás már új fordulatot vett.

Például: a Testnevelési és Sportmúzeum 2005 év folyamán új épületbe költözik, hasonlóan a Csodák Palotájához, amely a Millenáris egyik épületében kap helyet stb.

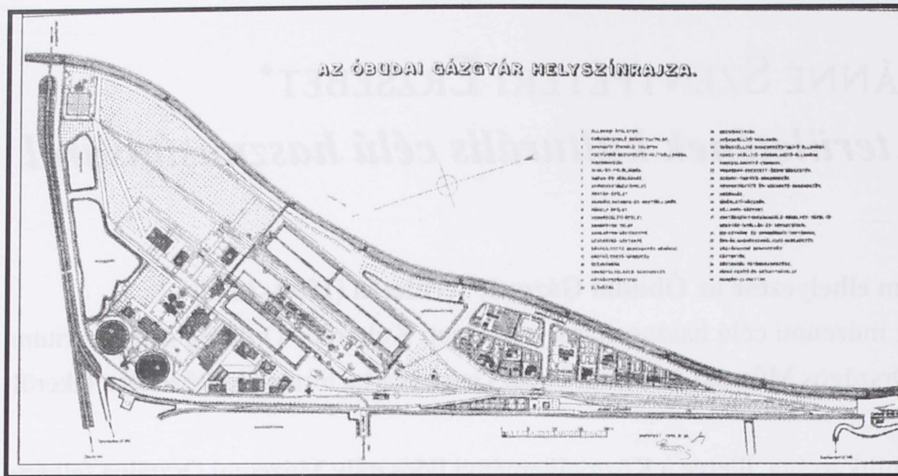
Nagyon fontos előrelépés a műemlékké nyilvánítás a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal részéről: a 21/2004. (X. 12.) NKÖM rendelet tartalmazza a Budapest, III. kerület, Gázgyár u. Óbudai Gázgyár épület-együttesének védetté nyilvánítását.

Hasonlóan jelentős kormányzati szándékra utal a nemzeti kulturális örökség miniszterének 3/2004. (K.K.5.) utasítása az új múzeumi negyed létrehozását előkészítő miniszteri biztos kinevezéséről.

Az Országos Műszaki Múzeum helyzetének végleges megoldása elérhető időbeli és földrajzi közelségbe juthat az Óbudai Gázgyár épületegyüttesébe, illetve területére való költözéssel. Az idő azonban sürget, mert a Fővárosi Gázművek 2005. január 1-jével „elhagyta” a területet, amely jelenleg valódi fenntartó és gondozó nélküli gyors lepusztulás elé nézhet.

* Az előadás megjelent a Technikatörténeti Szemle XXVI. száma 9-20. oldalán; az újraközléshez a Technikatörténeti Szemle hozzájárult.

augusztusáig, a földgázra való teljes átállásig – földgázból, vízgőz és levegős földgázbontó üzemeltetésével gyártottak városi gázt. A kemencéket, széntárolókat, koksztörőket és –osztályozókat azóta lebontották, bár a Fővárosi Gázművek Észak-pesti Központja és egy gázelosztó ma is ott működik. A telep jelenleg a Fővárosi Gázművek 450 dolgozójának munkahelye. A gázelosztó hosszú távon is megmarad, míg a Központ raktárainak, járműparkjának, szerelőcsarnokainak 2005-ig történő kitelepítéséről ütemterv készült. Az épületek több mint fele azonban már üres; állapotuk – főleg a történelmi épületeké – aggasztó. (1993-as adatok szerint 39 db 1912-13-ban, és 90 db később készült épület áll a telken.)

A terület fővárosi tulajdonban van; az üzem „feladásáról” is ők határoztak – bár ez a Gázgyárnak is érdekében állt. A főváros értékesíteni kívánja az ingatlant.

Az új, kulturális funkcióra szánt területet a Duna – a Budapest-Esztergom vasútvonal – a Szentendrei út – a Záhony utca – a Jégtörő utca – a Mozaik utca – és ismét a Duna határolja. Az új funkcióhoz kedvező fejleménynek számít, hogy az utóbbi években a környéken mindenütt megszűnt az ipari termelés: nemcsak a Gázgyár, hanem a hajógyár és a házgyár is leállt. A kulturális központtá alakítást a jó megközelíthetőség is segíti; ez már a Gázgyár telepítésekor is fontos szempont volt. Az utóbbi évtizedekben a terület egyre népszerűbbé vált; ez a tény, valamint a saját Duna-part, és az Aquincumi Múzeum közelsége szintén a kulturális funkciót, annak jó kihasználhatóságát támasztja alá.

A tervezett kulturális központ beilleszkedése a III. kerület területfejlesztési koncepciójába

Óbuda jelenleg érvényben lévő rendezési terve szintén kulturális létesítményeket, irodákat, múzeumot irányoz elő a területre. A rendezést tájékoztódásunk szerint a kerület a hatáskörébe eső egyik legnagyobb kihívásnak tekinti. Prioritásai a következők:

- A Duna-parti területek fejlesztése
- Aquincum fejlesztési feltételeinek biztosítása
- Dél-Buda és a Belváros felé irányuló közúti forgalom és tömegközlekedés fejlesztése, beleértve a rakparti út meghosszabbítását és egy új Duna-híd létesítését
- A Gázgyár, a házgyár és a textilgyár kulturális célú hasznosítása az idegenforgalom fejlesztése érdekében.

A prioritások első és utolsó pontja kifejezetten vonatkozik az Óbudai Gázgyár területére is.

A talajszennyezettség

A gyár területe eredetileg részben árterület volt és mezőgazdasági művelés folyt rajta. 1910-ben, amikor a Főváros megvásárolta, feltöltötték; azután építették rá a gázgyárat. A szén alapú városi gázgyártás környezeti szennyezést eredményezett, de a termelés már 15 éve megszűnt, a szennyezés utánpótlása akkor véget ért.

Az ipari tevékenység következtében szennyezetté vált talajról, ill. e szennyezettség jellegéről és mértékéről a Főváros és a Graphisoft R & D Rt. is készített egy-egy környezeti tanulmányt. Ezek szerint a szennyezettség foltos, és talajelhordás nélkül közömbösíthető.

A területen már jelenlévő, ill. érdeklődő intézmények, vállalatok

A Graphisoft R&D Rt. a Duna-parti terület egy részét megvásárolta, bár maga a Duna-part közterület maradt. Tájékoztatásunk szerint a Graphisoft további területet nem szándékozik vásárolni; a már tulajdonában lévő telken új, bérbe adandó irodaépületeket kíván építeni a kialakított és továbbfejlesztendő Info-park részére.

A területen van a Budapesti Történeti Múzeum kőtára (az ún. Óra-házban). Ezt a múzeum meg kívánja tartani.

Egy időben érdeklődött a terület iránt a NATO, képzési központ céljára; ez az érdeklődés azóta elhalt. Külföldi magáncégek is jelentkeztek konferenciaközpont és sportcentrum létesítésének szándékával.

Az eddigi hasznosítási tervek közül ismereteink szerint felmerült konferenciaközpont kialakítása is a meglévő épületekben, valamint új irodaépületek emelése; kiállítóhelyiség, múzeum létesítése, filmszínház étteremmel.

A műemléki védettség az Óbudai Gázgyárban

Az 1912-14 között készült épületek országos védettségű ipari műemlékké nyilvánítása folyamatban van, egyelőre fővárosi szintű védettséget élveznek. Fővárosi szintű védettség alatt állnak a következők: a kapus- és mérlegház; az igazgatósági épület; az orvosi rendelő és mentőkocsi-állomás; egy üzemépület; a szociális épület; a volt száraz gáztisztító épülete; a volt nedves gáztisztító épülete; a kazánház; a volt kísérleti gázgyártó berendezés épülete; a központi elektromos elosztó és kapcsolóház; az asztalosműhely és bútorraktár; a műszer- és szabályozó-berendezés bemérő és hitelesítő épület; a kompresszorház; a kátránytoronyok és víztorony; a vízmű és szivattyúház. A „Műemléklap” 1999. 5. száma országos védettségre javasolt ipari műemlékek listáját közölte. Ebben szerepeltek az Óbudai Gázgyár épületei is. A műemléképületek bonyolultabbá teszik a telek értékesítését a főváros számára; a saját Duna-parttal és római kori történelmi háttérrel rendelkező terület ugyanakkor akár regionális kulturális városközpont kialakítására is alkalmas általuk. A területnek adandó új funkció Budapest városi arculatát is jelentősen fogja befolyásolni.

Az Óbudai Gázgyár ma is fennálló épület- és építményegyüttese talán az utolsó olyan ipari műemlék, amely jelentősebb változtatások nélkül úgy áll, ahogyan a termelést befejezték. És ami még fontosabb: néhány lebontott korai épülettől eltekintve olyan, hogy az 1912-13-as állapot – az utóbb emelt épületek visszabontása után – szinte hiánytalanul visszaállítható. Hiányozna ugyan a gázgyártáshoz szükséges jó néhány építmény (a gáztartók, a nedvestisztító, a kemencék sora, a hombárok, a szállító- és kiszolgáló berendezések), de ami rendelkezésre áll, az is igen sokat megőrzött és megmutat a századelő jellegzetes gyárából, annak építészeti jelentőségéből és az akkori minőségéből, a főváros európai színvonalából.

Múzeumi hasznosításával igencsak sokszínű és sokféle cél, feladat megvalósítható lenne – azt is figyelembe véve, hogy az egykori gázgyár a város szerves része, múltjának nem is akármilyen emléke.

A területen több rész különíthető el, a legkülönbélebb lehetőségekkel. Nyilvánvalóan osztja ketté a területet a középén – nagyjából DNy-ÉK irányban végighúzó belső főútvonal. A tőle balra fekvő és legegységesebb terület őrzi leginkább a korai állapotokat; épületeinek zöme az eredeti, 1912-13-as kiépítést mutatja, nem számítva most a visszabontást igénylő rengeteg toldaléképítményt, a külső és belső átalakításokat. A „történeti” építmények a kapuháztól a Duna-parti (a többi korai épülettől eléggé távol eső) vízműig tartanak, a közép-pontjukban a tornyokkal. Az úttól jobbra a már ma is múzeumként funkcionáló villamos központ, a korábbi

tűzoltószertár (műhely), a kazánház és a laboratórium áll. Hiányoznak viszont a baloldaltól a lebontott gáztartók és a nedves tisztító. E korai épületek – bár nagy ráfordításokkal – alkalmassá tehetők múzeumi kiállításai és többfunkciós látogatói célokra. Ugyanakkor nem szabadna minden elemzés nélkül lebontani a kevésbé régi épületek egy részét sem, mivel pl. egy később emelt épületben is el lehetne helyezni a fővárosi munkás- és gyári tisztviselő rétegek életmódját a századelőtől akár az 1950-60-as évekig bemutató lakáskiállításokat vagy korabeli és kortárs fotó-, képzőművészeti stb. tárlatokat.

A történelmi épületek közül kulturális hasznosításra mindenekelőtt az 1. táblázatban szereplők lennének alkalmasak. (A táblázatban számokkal megjelölt épületek elhelyezkedése a térképen látható.)

1. táblázat. Az Óbudai Gázgyár történelmi épületek közül kulturális célra hasznosíthatók

Szám	Épület	Építés éve	Beépített alapterület m ²	Beépített térfogat m ³	Szintek száma	Felhasználható
1	Kapu és mérlegház*	1912	100		F+1	Kapu, porta
2	Igazgatóság*	1913	800	8 000	P+F+1	Igazgatóság
3	Központi raktár	1913	500	3 500	F+1	Időszaki kiállítás
4	Rendőrlaktanya, mentőállomás, rendelő, lakás*	1912	450	3 100	F+1	Könyvtár, archívum, vendégszobák
5	Műhelyépület*	1912	1 120	7 800	F+1	Kiállítás
6	Munkásjóléti épület, étterem, konyha stb.*	1913	880	8 800	A+F+1	Irodák, közműv. konferenciaterem
7	Száraztisztító készáru raktár*	1913	2 700	27 000	F.F+1	Kiállítás
8	Kazánház (régi)*	1912	600	3 900	F	Kiállítás (3 földg. motor)
9	Kísérleti gázgyár Laboratórium*	1912	600	5 000	P+F+1	–
10	Villamos központ* Múzeum	1912	830	5 000	F	Kiállítás
11	Tűzoltószertár Műhely	1913	1 440	8 600	F	Kiállítás
12	Víz- és kátrány-tartályok Tornokok*	1913	750	18 200	F+”2”	Bolt, mozi, kilátó, multimédia
13	Óra- és nyomásszabályozó*	1913	1 380	16 600	P+F	Kiállítás
14	Kompresszor áll.*	1913	720	4 400	F. F+1	Időszaki kiállítás
15	Vízmű*	1912	240	1 600	P+F	Vendéglő

A számoknak megfelelő épületek a mellékelt térképen bejelölve.

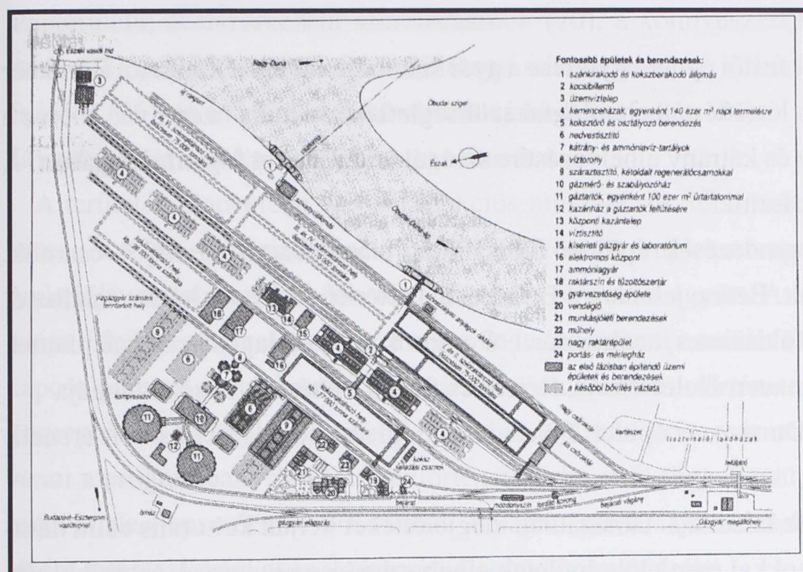
P = Pince; A = alagsor; F = földszint.

* Jelenleg fővárosi szintű műemléki védeltséget élvező épületek.

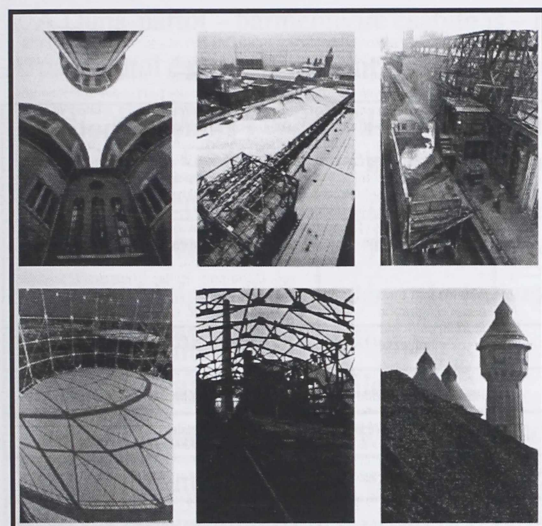

A táblázatban szereplő épületek közül a jelentősebbeket néhány szóval jellemezzük.

A kapu- és mérlegház (1) eredetileg földszintes épület volt, 1947-ben emeletráépítéssel bővítették, pontosan követve az eredeti architektúrát. Az épület Reichl Kálmán tervei szerint épült.

Az igazgatósági épület (2) földszint + emeletes, manzardtetővel kialakított. Homlokzatán a kő- és téglaburkolat meghatározó, vakolt felület csak betétként fordul elő. Hangsúlyos főbejárata mögött nagyvonalúan kialakított lépcsőház helyezkedik el. Eredetileg színes ólomüveg ablakokkal tervezték. A főbejárat felett rézlemez fedésű, faszervezetű előtető van. A homlokzatot megbontó egyetlen terasz a volt igazgatói irodához kapcsolódott. Az épület terveit Holetschnyi Raymond készítette. Az épület 1947 óta

élvez hatósági védettséget.

A központi raktár (3) földszint+emeletes, magastető épület, oldalán rakodórampával. Kőlabazattal és színes téglaburkolattal rendelkezik.

A rendőrlaktanya és mentőállomás (4) ma orvosi rendelő és lakás. Földszint+emeletes, manzardtető épület, alápincézve.

Az utca felől közvetlen bejáratral rendelkezik, kőlabazata és téglaburkolata van.

A régi műhelyépület (5) földszintes csarnok, melyet már eredetileg is kiegészítettek egy emelettel, de ez csak kívülről, acéllépcsőn közelíthető meg. Utólag bővítésként vasbeton csarnoképület került mellé.

Féner Tamás fotósorozata az óvodai gázgyár utolsó napjairól

A munkásjelölti épület (6) alagsora a fürdőket és öltözőket tartalmazta, földszintje az ebédlőt és a konyhát. Az emeletet később építették rá. A tervezést Reichl Kálmán és Perger Ferenc nevével hozzák összefüggésbe, földszintjét később színházteremmé alakították. Később az épületben iskola is működött.

A száraztisztító (7) földszintes, nagy belmagasságú, törtvonalú fedélrészrel rendelkező építmény. Északi oldalán kétszintes irodaszárnyal és acélszerkezetű előtetővel rendelkezik. Az egykori tisztítószekrények mozgatószükséges darupályák még megvannak. Az épület Bernauer Izidor, Reichl, Holetschnyi és Schön építészek munkája.

A kazánház (8) földszintes, acélszerkezetű, kéthajós csarnok, részben alápincézve. Holetschnyi Raymond tervei alapján készült.

A kísérleti gázgyár (9) földszint+kétemeletes, magastető épület, mind a mai napig laboratórium célját szolgálja. Holetschnyi és Reichl építészek nevével hozzák kapcsolatba.

A villamos központ (10) nyeregtető épület, nagy, íves záródású ablakokkal. Ma is villamos központ, de már most múzeumnak is tekinthető: egy védett, régi generátor mellett itt helyezték el a gyári vasút egy régi kis

mozdonyát, mely szintén védett tárgy. Az épület Holetschnyi Raymond tervei alapján készült.

Az eredetileg tűzoltószertárként funkcionáló (11) épület jelenleg raktár és asztalosműhely. Hathajós, vasbetonvázás csarnoképület, sárga festéssel, kőporos fröcskölt vakolattal. Utólag belső leválasztásokat végeztek benne.

A víz- és kátránytartályok és tornyok (12) festői épületegyüttese a gyár szimbólumának tekinthető. Bernauer Izidor és Rechl Kálmán műve. Az együttes létesítése technológiai szükségletből eredt: az üzemi víz, illetve a gázgyártás során keletkezett ammóniák-víz és kátrány elhelyezésére szolgáló tartályokat foglalta magában. A víztornyot négy irányban elhelyezett órák díszítik.

Az óra- és nyomásszabályozó (13) berendezések épülete földszintes, alápincézett, egyhajós csarnok. Holetschnyi Raymond tervei alapján készült. Benne jelenleg a Budapesti Történeti Múzeum kőtára található.

A jkompresszorállomás (14) eredetileg földszintes, acélszerkezetű csarnok volt, utólagosan hozzáépítettek egy kétszintes transzformátorállomást. Bernauer, Holetschnyi, Reichl és Schön építészek közös munkája

A vízmű (15) a bejáratától távolabb eső, Duna-parti épület. Földszintes, téglafalás, magastetős volt eredetileg, lapostetős bővítéssel.

A második világháború óta emelt épületek közül a 2. táblázatban megjelölteket ítéljük kulturális célra hasznosíthatónak. A táblázatban szereplő, számokkal megjelölt épületek elhelyezkedése ugyancsak az előbbi térképen látható.

2. táblázat. Az Óbudai Gázgyár modern épületei közül kulturális célra hasznosíthatók

Szám	Épület	Építés éve	Beépített alapterület m ²	Beépített térfogat m ³	Szintek száma	Felhasználható
16	Szerelőcsarnok	1980	4 200	21 000	F,F+1	Közös raktár
17	Raktár	1975	880	16 00	F+4	Gyűjteményi raktár
18	Raktár	1986	580	2 880	F	Gyűjteményi raktár
19	Iroda	1950	2 160	1 500	F	Gyűjteményi raktár
20	Szerelőcsarnok	1960	2 160	13 000	F	Gyűjteményi raktár
21	Kirendeltségi épület	1970	600	600	F+2	Gyűjteményi raktár
22	Műhely	1980	600	2 400	F	Gyűjteményi raktár
23	Villamos osztály	1950	450	3 200	F+1	Gyűjteményi raktár
24	Kazánház	1950	420	4 200	F	-
25	Transzformátorház, irodaház	1950	100	900	F+2	Kiállítás

A számoknak megfelelő épületek a mellékelt térképen bejelölve.

F = földszint

A modernebbek múzeumi, de nem közvetlenül kiállítási célokat szolgálhatnának. Legtöbbjük az 1970-80-as években készült, mai szemmel nyilván nem a legkorszerűbbek, zömmel vasbeton szerkezetűek. Vannak köztük több száz, ill. több ezer négyzetméter területű szerelőcsarnokok, műhelyek, raktárak, irodák és egyéb létesítmények; vannak egységes, nagy belső légterű és vannak szintekre tagolt épületek. Valamennyien alkalmasak kiállítási célokra, de még inkább gyűjteményi raktáraknak, restaurátorműhelyeknek, kiállításrendező

műhelyeknek és installációs raktáraknak, karbantartó és kiszolgáló létesítményeknek. Ilyenek a jelenlegi szerviz (16) – a területen a legnagyobb – épület; a Dunához közeli (a pesti partról nem éppen a tájba illő, ám biztosan igencsak praktikus) négyszintes raktárárpület (17), a nagy belmagasságú és ugyancsak igen kiterjedt alapterületű, acélszerkezetű szerelőcsarnok (20), a könnyűszerkezetes építésű földszintes műhelyépület és iroda (22), az 1950-es évek ipari építészeti stílusát hordozó villamos osztályi épület (23), a transzformátorház és iroda (25), és a sajnos már kibevezett újabbik kazánház (24).

Javaslat a terület kulturális hasznosítására

A területen alapvetően egy sokfunkciós műszaki, ill. több más, döntően hasonló jellegű múzeum osztozhatna. A telek – kiterjedtsége miatt – e múzeum-komplexum egészének otthont tudna adni, annak minden funkciójával, feladataival, lehetőségeivel és igényeivel együtt. A műszaki múzeum kiállítását, tevékenységét, az ipari fejlődés bemutatását szervesen be tudná építeni e terület adottságaiba, e milióbe. (E műszaki témához kapcsolódhatna, tartozhatna a gázgyártás – és a gázgyár – története, mai utóéletével egyetemben.). Az előzetes koncepciónál szóba került másik, történeti kiállítás terve már nem áll fenn, mivel a BTM nem kíván részt venni a programban. Egy életmódtörténeti tárlat ettől függetlenül elképzelhető, az aquincumi polgárvárostól indulva, de alapvetően 19-20. századi anyagra építve, sajátos lehetőséget teremtve 22 évszázadnyi idő áthidalására a római kortól akár a gázgyári életmód bemutatásáig.

A Duna-partot – bármennyire csábító is – nem szabadna múzeumi célra felhasználni, hiszen a fővárosnak az Árpád-hídtól északra talán nincs is szabad partja. Egy parti sétány jobban szolgálná a múzeum megközelítését és egyéb haszna is nagyobb lenne, mint egy lezárt (és árvízvédelemre kötelezett) parté.

Az Óbudai Gázgyár területére tervezett, fent említett kulturális intézmények, közgyűjtemények e megoldás keretében zavartalanul együtt tudnának élni a már jelenlévő szereplőkkel: magával a Gázgyárral, a Graphisofttal és a Budapesti Történeti Múzeummal. Amennyiben pedig több múzeumi intézmény osztozna e „szomszédságban”, úgy talán még kedvezőbb helyzet alakulna ki mind a látogatók, mind a muzeológiai gyakorlati munka szempontjából.

Múzeumok együttese a területen

Mely múzeumok települhetnének az Óbudai Gázgyár területére?

Gondolunk mindenekelőtt az Országos Műszaki Múzeumra, melynek épületgondja 1972-es alapítása óta megoldatlan. Ez az egyetlen olyan országos múzeum, amelyik sem állandó, sem időszakos kiállítással nem rendelkezik; kiemelkedően értékes, európai hírű anyagát nincsen hol bemutatnia! Amennyiben a Múzeum valamennyi gyűjteményi raktára, műhelye, irodája, a könyvtár stb. egy helyre kerülne – kiürítve (és értékesítve!) a jelenlegi, Kaposvár utcai ingatlant – a kiállítási térrel együtt (évi 200-250 ezer látogatót számítva) mintegy 30 000 m²-re lenne szükségük. Ez természetesen megosztható két, esetleg három szint között, és nem jelent feltétlenül egyetlen épületet – hiszen akár két egymás melletti ingatlan használata is elképzelhető (pl. raktárak, műhelyek, irodák – kiállítási, közművelődési terek megoszlásban).

Felmerülhet egy-két, folyamatos anyagi gondokkal küszködő, kisebb műszaki-technikatörténeti gyűjtemény, ill. múzeum (akár szervezeti változásokkal is járó) odatelepítése is. Ilyenek lehetnek az Alumíniumipari, esetleg a Vegyipari Múzeum, vagy akár a Magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum.

A Közlekedési Múzeumnak szintén fel lehetne ajánlani egy területrészt – azon gyűjteményei, kiállításai részére, amelyek jelenlegi elhelyezése több szempontból is problematikus (pl. a Petőfi Csarnokban lévő, folyamatosan beázó repüléstörténeti anyag számára).

Hasonló, összetett funkciójú, „Science center” jellegű létesítmény – „Csodák Palotája” formájában – már hazánkban is nagy sikerrel működik; biztosak vagyunk abban, hogy egy eredeti, múzeumi forrásokra épülő,

aktív kiállítássor ugyancsak rendkívüli érdeklődésre tarthatna számot.

A mintegy 800 000 tételes gyűjteményű, nemzetközi viszonylatban is elismert Testnevelési és Sportmúzeum ugyancsak az 1970-es évek eleje óta működik a Népstadion egyik ideiglenes felvonulási épületéből kialakított, ún. Sportszövetségi székházban, amely már beköltözéskor sem volt alkalmas kiállítási célokra, és műszakilag is elavult. Jelenleg 6 helyen kénytelenek raktárakat bérelni: „kiállítóhelyük” (184 m²) legfeljebb kisméretű, időszakos tárlatok bemutatását teszi lehetővé. Ahhoz, hogy anyagukat megfelelően elhelyezzék, színvonalas sporttörténeti kiállítást rendezzenek, és foglalkozni tudjanak a sport és a testmozgás különböző más aspektusaival is (élettani, nevelési, szociális összefüggések, sportorvosi és életmód-tanácsadás, sportolói-szurkolói klubok stb.), kb. 3000 m² területre lenne szükségük. Tudomásunk szerint az Ifjúsági és Sportminisztériumnak szándékában áll a régi probléma orvoslása, így ők is partnerek lehetnének az áttelepítésben.

Ugyancsak régóta elhelyezési gondokkal küzd az OMvH Magyar Építészeti Múzeuma. Vezetősége szerencsés megoldásnak tartaná és elfogadná a volt Gázgyár területére történő költöztetést.

Ezen a területen fel lehetne építeni egy új Néprajzi Múzeumot is. Ennek beépített alapterület-igénye összesen: 30 000 m², amit természetesen megint csak több szintre osztva kell érteni.

Egy ilyen jellegű „múzeumbokor” minden bizonnyal számos előnnyel rendelkezne. A közönség szemszögéből az összehangolt kiállításpolitikai, közös rendezvények, közművelődési programok, együttes belépőjegy stb. tűnnek ilyennek. Nagy érdeklődés mutatkozna egy közös „tanulmányi raktár”, esetleg szabadterei technikai park iránt is. A fizikai közelség azonban az intézményeknek szintén hasznos lehet – szakmailag és anyagilag egyaránt: közös szolgáltatások (kiállítás-kivitelezés, őrzés-biztonság, takarítás); együttes propaganda, PR stb.

A várható költségek, az ütemezés, a szakmai koncepciók stb. azonban valamennyi esetben külön kidolgozást igényelnek.

Végül azt is meg kívánjuk jegyezni, hogy mindezen mozgások, költöztetések elengedhetetlen előfeltétele az érintett múzeumokkal és főhatóságaikkal/fenntartóikkal történő egyeztetés, ill. egyetértésük megszerzése a fentebb vázoltakhoz.